

Afnám gjaldeyrishafta

Friðrik Már Baldursson
Háskólinn í Reykjavík

Morgunfundur SA

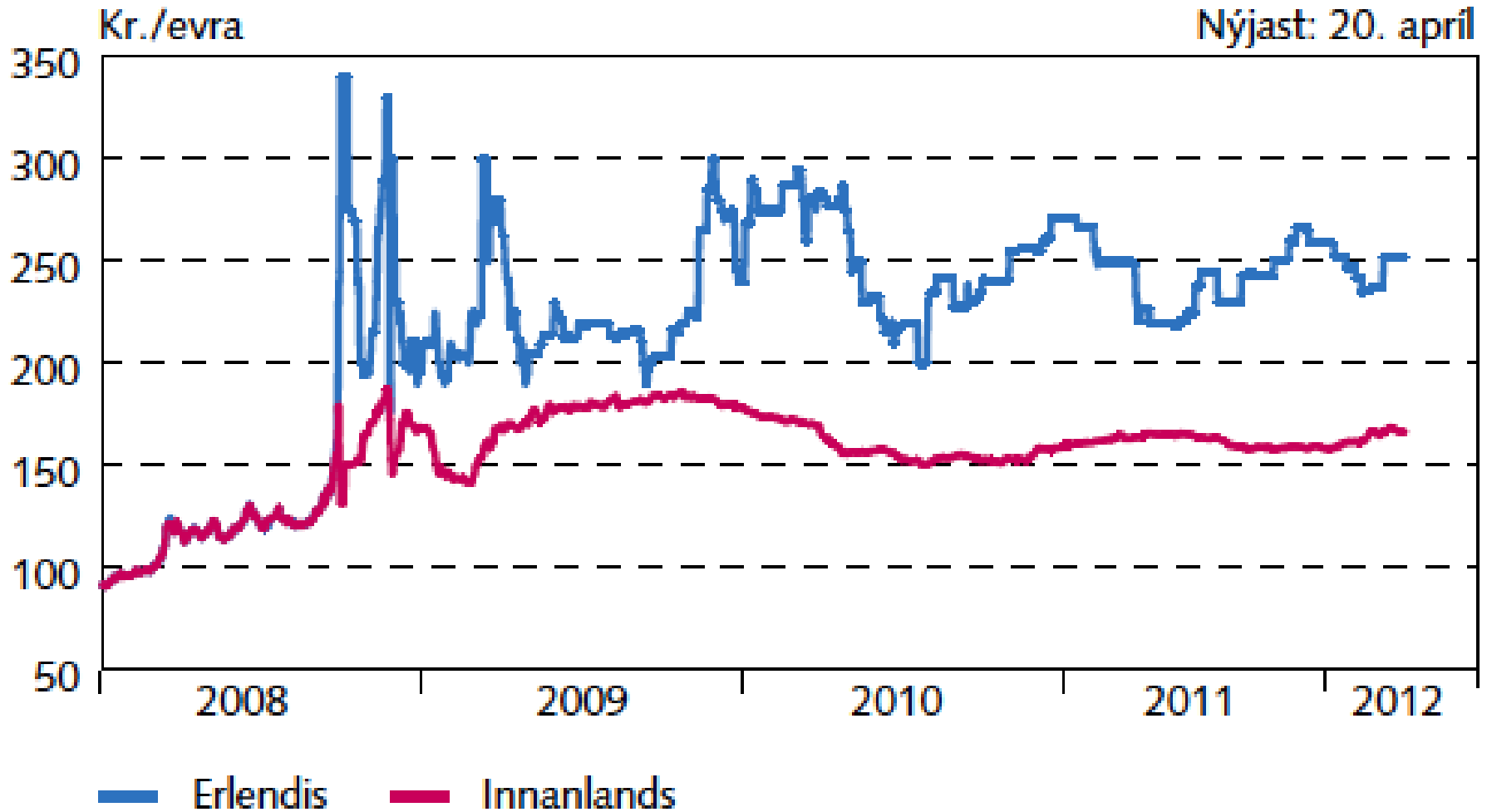
16. maí 2012

Hvað stendur í vegi fyrir afnámi hafta?

- Um 1000 milljarðar ISK (4-6 milljarðar €) læstir inni
  - Um 400 mia í eftirstöðvum krónubrúfa
    - Meira eða minna laust fé
  - Afgangurinn í þrotabúum bankanna
    - Kemur til greiðslu á næstu árum
    - Jafnvel vanmetin fjárhæð
  - Um 50 milljarðar á ári bætast við m.v. 5% vexti
- Áætlun um afnám hafta hefur undið hægt fram
  - Mikið bil virðist milli margra kaup- og sölutilboða í útboðum SBÍ
    - Í mars mistókst útboðið því sem næst alveg
  - Lífeyrissjóðir vilja lægra gengi krónu
  - Aflandskrónueigendur vilja hærra gengi

Gengi krónu gagnvart evru

Hvers vegna gengur svona hægt?

- Lítil hvati fyrir hvern einstakan aðila að taka þátt í áætluninni
- Lífeyrissjóðir - helstu seljendur gjaldeyris:
  - Áhættudreifing mælir gegn þátttöku
  - Hvers vegna taka þátt ef krónan á eftir að falla enn meira?
  - Hvers vegna aflétta höftum?
- Eigendur aflandskróna:
  - Vilja ekki taka of mikil afföll m.v. opinbert gengi
    - IMF telur opinbert gengi vanmeta krónuna um 5-19%
  - En vilja heldur ekki læsa sig inni í löngum krónupappírurum
  - Bíða væntanlega eftir útboðum á evrubréfum og/eða opnun með útgönguskatti skv. áætlun
  - ESB aðild?
  - Hvers vegna taka þátt ef þeir verða keyptir út á hagstæðari kjörum?

Nokkur mikilvæg atriði

- Það þarf að vera betra – a.m.k. fyrir umtalsverðan hluta aðila – að taka þátt í aðgerðum strax heldur en að bíða
- ⇒ Ef tímasetja á aðgerðir þá verður næsta þrep að vera “óhagstæðara” en yfirstandandi þrep
- Gulrætur og lurkar
  - Aðgerðir mega ekki fela í sér of mikla áhættu fyrir Ísland.
  - Áform um íþyngjandi aðgerðir verða að vera trúverðugar
- Verður að byggja á vandaðri og raunsærri greiningu og áhættumati

Áætlun SA

- “... fylgja stífri, tímasettri áætlun þar sem tekin er áhætta á gengislækkun”
- Útgáfa skuldabréfa ríkis og banka í erlendri mynt
- Heimilt að breyta innstæðum erlendra aðila í bundnar innstæður í erlendri mynt
- Rýmri heimildir innlendra aðila til að kaupa aflandskrónur
- Síðan opnað á fjármagnshreyfingar og:
  - Lífeyrissjóðir fari sér hægt í erlendum fjárfestingum
  - Útgönguskattur á gjaldeyriskaup erlendra eigenda ríkistryggðra skuldabréfa og innstæðna
  - Mótvægisaðgerðir fyrir skuldug heimili vegna verðbólguþess
    - Fjármagnaðar með skatti á aflandskrónuviðskipti

Hvers vegna ætti þessi áætlun að ganga betur en áætlun SBÍ?

- Helsta “hótunin” gagnvart aflandskrónueigendum er hugsanlegt gengisfall krónunnar í kjölfar afnáms haftanna
- En hvers vegna eiga þá innlendir eigendur gjaldeyris að selja hann?
- Líkur á að megnið af aflandskrónunum stæði eftir þegar kæmi að tímasettu afnámi hafta
- Gengið kolfélli þá við afnám haftanna
- Nema að SBÍ keypti krónur fyrir gjaldeyri úr forða en hann hefur ekki burði til þess nema við mjög lágt gengi krónunnar

Ótrúverðug hótun

“... gengi krónunnar mun líklega réttast af á skömmum tíma ...”

- Ekki hægt að útiloka ef nánast allar aflandskrónur fara í einu stóru flóði
- En líklegra að einhverjir séu þolinmóðari en svo
- Þá helst gengið lágt
- Ekki aðeins skuldug heimili sem líða fyrir
  - Bensínlítrinn á 500 kr?
- Raungengið hækkar í kjölfarið með verðbólgu á klassískan íslenskan máta

Ábendingar

- Nauðsynlegt að hafa trúverðuga hótun um íþyngjandi aðgerðir að loknu tímabili þar sem viðskipti með aflandskrónur fara fram:
  - Hugsanlegt að binda aflandskrónur í langan tíma (15-20 ár) eftir að ákveðinn frestur er liðinn
  - Mismunun sem þarf að skoða frá lagalegum forsendum
    - En það gildir um margt annað sem lagt hefur verið til (t.d. útgönguskatt á erlenda eigendur ríkisskuldabréfa)
  - Sambærilegt við Neyðarlögin
- Yfirtaka ríkisins á aflandskrónum með skuldsetningu í erlendri mynt kemur ekki til greina nema í takmörkuðum mæli
  - Fyrst og fremst í gegnum afmörkuð inngrip á gjaldeyrismarkaði
- Afnáam hafta mun hafa veruleg áhrif á fjármagns og eignamarkaði
  - Vegna nauðsynlegrar vaxtahækkunar Seðlabanka
  - Vegna sölu á eignum
  - Verðbréf og fasteignir lækka í verði

Það verður að búa svo um hnútana að líkur á áhlaupi á krónuna við afnám séu óverulegar

- Aftöppun/binding aflandskróna þannig að Seðlabankinn hafi burði til að bregðast við hugsanlegu áhlaupi
- Traust bankakerfi
- Styrk efnahagsstefna sem gerir það aðlaðandi að fjárfesta á Íslandi
  - Lág verðbólga
  - Ábyrg ríkisfjármálastefna
  - Sveigjanlegt og opið hagkerfi
  - Verndun eignarréttinda